

OSLO STATSADVOKATEMBETER

Politimesteren i Øst politidistrikt
Sendes pr. e-post til postmottaket

DERES REF.:

VÅR REF.:
2020/00430 - 7

DATO:
15. desember 2020

INSPEKSJON/TILSYN AV ØST POLITIDISTRIKT, GEOGRAFISK DRIFTSENHET FOLLO OG ØSTFOLD OG PÅTALEAVSNITT ALLMENN MIDT OG SØR

I perioden fra 23. til 25. november 2020 gjennomførte Oslo statsadvokatembeter inspeksjon av Øst politidistrikt, GDE Follo-Østfold samt Allmenn påtaleavsnitt Midt og Sør.

Inspeksjonen ble utført av førstestatsadvokat Jens Olav Sæther, kst. førstestatsadvokat Erik Marthinussen og statsadvokatene Peter André Johansen, Anne Allum, Jeanette Westlund Hegna og Per Egil Volledal.

På grunn av koronapandemien avvek gjennomføringen av inspeksjonen en del fra tidligere inspeksjoner av enheten. Inspeksjonen ble denne gangen i større grad enn tidligere gjennomført ved at politiet på forhånd besvarte en del spørsmål skriftlig og deretter ved at statsadvokatene gjennomgikk saker fra angitte sakskategorier. Politiets skriftlige svar er delvis gjengitt i rapporten, og markert med kursiv skrift.

Under inspeksjonen hadde vi møter med leder for den geografiske driftsenheten (GDE) Follo og Østfold, påtaleleder Øst pd., påtaleseksjonsleder og påtaleavsnittsledere, og ledere fra etterforskningsseksjonene. Vi hadde også et møte med påtalejurister fra allmennseksjonene midt og sør.

Av smittehensyn ble inspeksjonen denne gangen ikke avsluttet med et oppsummerende fellesmøte.

Tekst i rapporten som er gjengitt i *kursiv* er sitater fra politidistriktet med mindre annet er oppgitt.

Følger av corona-situasjonen

Det ble i forkant av inspeksjonen bedt om en orientering om konsekvenser for etterforskning og påtale, samt hvordan det opplevdes at praktisk etterforskningsledelse lot seg gjennomføre ved økt bruk av hjemmekontor og en betydelig reduksjon i fysiske møter. Det ble bedt

kommentert opp mot praktisk samarbeid med Barnehuset, de forskjellige tingretter og andre eksterne aktører.

Allmenn sør

Bruk av hjemmekontor medførte ikke store konsekvenser for etterforskningsledelsen. Allmenn sør er ikke samlokalisert med noen av etterforskningsenhetene, slik at jurister og etterforskere er vant med å kommunisere på telefon og epost. Det ble ikke gjennomført oppmøte på stasjonene i sakstrekkekene, slik at straksavgjørelsene nok led noe av manglende oppmøte.

Avsnittsleder har hatt mye kontakt med sorenskriverne i de fire tingrettene for å forsøke å få på plass gode, felles rutiner ifm korona. Samarbeidet har i all hovedsak vært godt med gjensidig forståelse for hverandres utfordringer, men det var vanskelig å få til lik praksis i de fire domstolene.

Tingrettene avlyste det meste av hovedforhandlinger de første ukene etter 12. mars 2020, med unntak av prioriterte straffesaker. Med hjemmekontor og bortfall av aktorering i flere uker, økte påtaleproduksjonen betraktelig, hvilket medførte opphopning av aktorater når de utsatte sakene også skulle gjennomføres. Allmenn sør løste dette ved bl.a. aktorering av hovedforhandlinger gjennom sommeren.

Etter hvert som tingrettene igjen gjennomførte hovedforhandling i samtlige sakstyper, har vitner i stor utstrekning forklart seg ved fjernavhør, fortrinnsvis video. Dette har medført ekstraarbeid for aktorene, som har administrert formidling av påloggingsinfo til vitnene ved tre av fire tingretter. (Sarpsborg tingrett har administrert dette selv).

Tingrettene har også av smittevernhensyn gjennomført en del hovedforhandlinger i sin helhet som fjernmøte for samtlige aktører. Aktorene har brukt tid i forkant av hovedforhandlingene til avklaring av om saken skal gjennomføres ved fysisk oppmøte eller ved fjernmøte, og det har vært stressende å administrere vitner med påloggingsinfo underveis i hovedforhandlingen. Det har i stor grad vært opp til den enkelte dommer å avgjøre om saken skal gjennomføres på den ene eller andre måten, og påtalemyndigheten har ikke alltid fått gehør for betenkelighetene ved å gjennomføre hovedforhandlingen ved virtuelt møte. Etterhvert har rutinen satt seg bedre, og vi har fått på plass en felles forståelse for at for eksempel voldssaker må gjennomføres ved fysisk oppmøte i det minste for tiltalte og fornærmede. Aktorene har også erfart at en del informasjon har gått tapt i slike virtuelle hovedforhandlinger, og at resultatet i saken har blitt preget av dette. Mindre saker, for eksempel promillesaker, vold mot offentlig tjenestemann, tollsaker o.l hvor vitnene er polititjenestemenn evt tollere, er erfaringen at virtuell hovedforhandling fungerer greit. Avsnittet sparer da også ressurser på reise til og fra rettsstedet.

I mars-april utsatte tingrettene hovedforhandlinger på kort varsel, men en har ikke registrert større utsettelsesfrekvens enn før etter at tingrettene igjen hadde tilnærmet normal drift på våren/forsommeren. De første ukene i våres var kravet til dokumentasjon for å få saken utsatt noe lavere enn i en normalsituasjon.

De fire tingrettene i Østfold har håndtert smitteverntiltakene noe ulikt. Sarpsborg tingrett har nærmest konsekvent gjennomført vitneavhør ved fjernavhør. De har nok vært noe preget av at mange aktører ble smittet av korona ifm en hovedforhandling i april 2020. De andre tingrettene har variert mer fra sak til sak. Samtlige tingretter har tilstrebet å gjennomføre hovedforhandlinger med fysisk oppmøte i de største salene, mens mindre saler er benyttet til

saker med færre aktører, herunder saker hvor aktor, forsvarer og tiltalte møtte i virtuelt møterom. Aktorene har i all hovedsak opplevd at smittevernreglene er blitt overholdt i tingrettene. I enkelte saker har tilbakemeldingene vært at det har vært for mange aktører til stede ift størrelsen på salen og at enkelte aktører har vært for lite bevisste på smittevern. Enkelte dommere har ønsket å benytte aktor til smittevernvask mellom vitnene, men påtaleleder har nå sendt brev til sorenskriverne om at dette ikke er aktors jobb. Med stigende smittebølge i distriktet, øker nå fokuset på smittevern, og hovedforhandlinger ved fjernmøte er igjen aktuelt i flere saker.

Siden 12. mars er tilnærmet samtlige fengslingsforlengelser gjennomført pr videolink. Det samme gjelder rettsmøter for tilståelsesdom og prøving av EAW. Avsnittets holdning er at dette har fungert tilfredsstillende og er veldig ressursbesparende. Vi sparer mye på fremstilling av siktede og aktorene slipper å kjøre til rettsstedet for et kort rettsmøte.

Allmennavnstitt sør har tettberammet kalender resten av 2020 med ca 130 aktorater, og det berammes fortløpende inn i 2021. Distriktet har fått midler til fire juristsstillinger i 4 måneder i 2020 som er varslet forlenget for 2021. Stillingene er øremerket avviklingen av aktorater.

Erfaringer med og konsekvenser av Riksadvokatens midlertidige direktiver om straffesaksbehandlingen: Avsnittet er godt kjent med direktivene og benytter mulighetene som gis. For eksempel er det gitt påtaleunntatelse i saker med ikke vedtatt forelegg og utstedt forelegg som egentlig skulle ha vært i retten. En ser imidlertid at det er rom for bedre utnyttelse av mulighetene som direktivet gir.

Allmenn Midt.

Fra midten av mars og frem mot sommeren satt de fleste av juristene mye på hjemmekontor. Etter sommerferien har juristene frem til nå stort sett møtt på kontoret. Det har vært mer preget av enkeltdager med hjemmekontor.

I forholdet til tingrettene, Heggen & Frøland tingrett og Follo tingrett ble mange av hovedforhandlingene i våres utsatt. Disse ble gjennomført på forsommeren og tidlig i høst. I høst har berammelsene gått "for fullt", slik at tingrettene var ajour igjen med berammelsene ved månedsskiftet september / oktober. De fleste vitnene har vitnet digitalt, mens politivitner som oftest har vitnet pr telefon. Fornærmede, og sentrale vitner i voldssaker og andre alvorlige integritetskrenkelsessaker, har blitt ført direkte for tingretten. I enkelte mindre saker har også aktorater blitt ført fra kontoret. Tingrettene har hatt og har veldig ulik tilnærming til hvordan straffesakene skal gjennomføres. Det medfører at vi for hver enkelt sak må ta kontakt med tingretten for å avklare hvordan saken skal gjennomføres praktisk. Vi har også hatt problematikken med vasking av vitnebokser, tidkrevende oppfølging og opplæring av vitner som skal forklare seg over videolink osv. Tingrettene burde ha vært pålagt og tatt et større ansvar for at tilstrekkelige smittevernrutiner blir etterlevd. Berammelsene for slutten av 2020 og 2021 er som normalt. Alle fengslingsforlengelser gjennomføres digitalt. Koronatiltak på arbeidsplassen er ok

Vi har gode erfaringer med Riksadvokatens midlertidige direktiver om straffesaksbehandlingen, men som kunne ha vært benyttet i enda større grad enn det det har blitt. Flere saker har vært avgjort med både påtaleunntatelser og forelegg.

GDE Follo/Østfold har avgjort 187 saker siden mars 2020, merket Covid-19.

Om GDE Follo / Østfold og allmennavsnitt Midt / Sør

Organiseringen av den geografiske driftsenheten er som en oversikt beskrevet i inspeksjonsrapporten fra inspeksjonen i 2019, og det vises til denne. Det samme gjelder organiseringen av påtale og etterforskningsseksjonene.

Status for påtaleavsnittene er nå er beskrevet slik:

Allmenn midt

Allmennavsnitt Midt er i utgangspunktet bemannet med påtaleavsnittsleder og syv påtalejuriststillinger. I tillegg er det ansatt en koronajurist i engasjement i seks måneder. Generelt kan vi si at avsnittet har mer erfaring enn under inspeksjonen i fjor. To av juristene trekker alle U-18 år sakene. Det er innført fast rutine for prioritering av arbeidsoppgaver i egne uker for sakstrekk, aktorering og påtaleavgjørelser.

Allmenn sør

Ved allmennavsnitt Sør er det for tiden ansatt 13 jurister, men kun vært 12 til stede gjennom sommer/høst 2020. 2 av juristene er nytilsatt i 2020. Inndeling i team samt fast rutine for prioritering av arbeidsoppgaver i egne uker for sakstrekk, aktorering og påtaleavgjørelser er den samme som ved inspeksjonen i 2019.

Straffesaksbehandlingen er i all hovedsak organisert likt som ved forrige inspeksjon. Det samme gjelder rutiner for prioritering av saker

Gjeldende straffesaksinstruks er revidert 15. september 2020.

For allmennseksjonen følger det av straffesaksinstruksen punkt 4.4.1 at saker som etterforskes ved GDE, og de operative utlendingsavsnittene i FUF, trekkes av Allmennseksjonen, påtale, og fordeles til jurist etter den til enhver tid gjeldende sakstrekkliste. I praksis behandles de fleste sakene fra FUF av en jurist der for Allmenn sør. Allmenn Midt har ingen spesiell kompetanse på de sakene som FUF etterforsker, men har vært avhengig av å bygge kompetanse etter hvert som en har behandlet utlendingssaker.

Digital papirløs saksbehandling

Øst politidistrikt ønsker å bli mer digitale. For å oppnå papirløs saksbehandling er det nødvendig å få på plass et dokumentsenter. Dette planlegges etablert i Sarpsborg innen kort tid. Vi har forventning til at et dokumentsenter vil gi bedre saksflyt og føre til besparelser både for etterforskere og jurister

Digital papirløs saksbehandling skal iverksettes fra 1. januar 2021. I den forbindelse skal det opprettes et eget dokumentsenter. Lokaler til dette dokumentsenteret mangler, noe som medfører forsinkelse i prosessen.

Digital papirløs saksbehandling betyr at Øst pd. skal slutte å ha papirsaker hos jurister og etterforskere. Dokumentene skal oppbevares samlet i nord og sør. Juristene skal kun jobbe i BL, og dokumenter som kommer inn skal øyeblikkelig scannes og legges på sak.

Målet er at de fleste dokumenter i straffesaker skal lagres fra nyttår. Saker som er igangsatt som papirsak fortsetter internt som papirsak. Det vil derfor være en overgangsperiode før alle saker er digitale. Distriktet vil derfor ikke bli full-digitale før de gamle papirsakene fases ut. GDE/allmenn antar at dette vil ta ca. 1-2 år. Selv om det fortsatt vil være papirsaker i systemet

i et par år fremover vil innføringen av digital saksbehandling i 2021 føre til en kraftig nedgang.

GDE/allmenn har så vidt begynt på arbeidet med utforming av rutiner o.l knyttet til digitaliseringen, men har fortsatt en del igjen i dette arbeidet. GDE/Allmenn vil ha stort fokus på dette frem til nyttår.

GDE/Allmenn ønsker at det skal gjelde samme rutiner for hele distriktet.

GDE/Allmenn har ikke gjennomført en sårbarhet- og risikoanalyse ved overgang til digital straffesaksarbeid fra nyttår. Dette ønsker GDE/Allmenn å se nærmere på behovet av.

Bruk av e-post

I fjorårets inspeksjonsrapport hadde vi bemerkninger om bruk av e-post i den løpende straffesaksbehandlingen. Det er nok grunn til å gjenta at den bruk av e-postkorrespondanse som er saksrelevant og som langt på vei har erstattet tidligere kommunikasjon ved brev og telefaks fortsatt er å regne som sakens dokumenter skal inn i BL-saken. Dette gjelder kommunikasjon med eksterne aktører, som advokater, domstolene og vitner, samt internt mellom politi og påtalemyndighet. Det må foreligge rutiner for dette.

Rettsanmodninger fra utlandet og internasjonalt politisamarbeid

Avsnittene håndterer de rettsanmodninger som kommer inn etter beste evne i tråd med det som er ønsket fra anmodende myndighet. En ser dessverre at disse ikke alltid effektueres med tilstrekkelig hurtighet.

Når det gjelder utenlandsetterforskning er kompetansen her i all hovedsak å finne ved spesialseksjonen – avsnitt for organisert og annen alvorlig kriminalitet, idet de trekker saker som krever internasjonalt politisamarbeid. Fra tid til annen er det behov for rettsanmodninger på allmennavsnittene. Juristene konferer da gjerne med spesialjurist med relevant erfaring. Kompetansen oppleves ikke tilfredsstillende. Allmennavsnittene har håndtert flere EAW siden loven trådte i kraft 01.11.2019, og den enkelte jurist tilegner seg kunnskap fra sak til sak. I tillegg har FOA Marthe Gaarder hatt en fag-lunsj om temaet.

Generelt kan det sies om rettsanmodninger at allmennjuristenes kompetanse er preget av at det er sjelden den enkelte håndterer slike.

Samarbeidet med FSI

Informasjonsflyten mellom jourseksjonen og allmennavsnittene har siden sist blitt noe bedre slik at vi sikrere komplett oversikt over nye fengslinger og forhåndsberammelser initiert av jour.

Fra allmennavsnittenes ståsted har en den senere tiden erfart at jour/FSI fordeler flere saker enn nødvendig til GDE/allmenn, og at flere saker burde ha vært straksavgjort ved jourseksjonen. Det fordeles saker til etterforskning som ikke samsvarer med etterforskningsenhetenes kapasitet. Allmennavsnittene er også tidvis uenig i kodingen. Når

saken feilkodes innledningsvis, styrer dette videre "feiltrekk", prioritering og etterforskningsinnsats.

Når det gjelder samarbeidet med FSI, så beskrives det som bedre enn ved forrige inspeksjon. Det er fortsatt innkjøringsproblemer på FSI. Det er særlig vanskelig hvis det har vært et stort trykk med saker. GDE/Allmenn påpeker at det kan mangle notoritet i volumsaker. FSI har kontroll i de større sakene, men i mengdesaker blir det etter GDE/Allmenn sin oppfatning kun halvveis notoritet. GDE/Allmenn mener at det på dette punktet er et forbedringspotensial. En del av sakene har en tendens til å bli liggende, men de fleste sendes raskt videre. GDE/Allmenn har sett noen mindre hyggelige eksempler på at FSI skal ta avhør i saken og så blir saken liggende fordi nye saker kommer inn. Saken blir deretter levert til nestemann og dette er et problem som GDE/Allmenn fortsatt vil ha fokus på. Hovedregelen er at FSI jour håndterer saken inneværende uke, deretter skal saken sendes ut i linja hvis FSI ikke blir ferdig med den. GDE/Allmenn har etablert et lokalt saksmottak som får overført saker som skal henlegges på kapasitet. Disse sakene ønsker GDE/Allmenn at det er FSI / jour som skulle ha avgjort. På grunn av kapasitetsproblemer ferdigstiller ikke FSI mengdesaker. Dette er fortsatt et problem, men litt mindre enn før. GDE/Allmenn jobber kontinuerlig med å balansere saksflyten mellom FSI og GDE.

Noen statistikkopplysninger

I og med at 2020 har vært et spesielt år når det gjelder rettsoppmøter og øvrig virksomhet, så har fokuset på statistikk hatt mindre fokus under denne inspeksjonen idet det ikke vil gi noe godt sammenligningsgrunnlag eller bilde av aktiviteten opp mot andre år. Det er ikke mottatt enhetlige eller fullstendige tall fra politiet.

Allmenn sør

	Pr 21.11.2019	Pr 13.11.2020
Behandlingen av "egne" saker		
Antall hovedforhandlinger	387	382
1.1 Rettsdager i "egne" saker		
1.1.1 – Hovedforhandlinger	373	407
1.1.2 – Fengslingsmøter	182	
1.1.3 – Tilrettelagte avhør		
1.1.4 – Andre rettsmøter	23	15
1.1.5 – Totalt antall rettsdager		
1.1.6 – fengslinger (inkl. kontorforretninger)	271	
1.1.7 – Førstegangs fengslinger	16	21
1.1.8 – Forlengelser	255	181
1.1.9 – Tilståelsesdommer:		22

1.1.10- Antall		
1.1.11 – Oppnevningssaker		
1.1.12 – Antall oppnevningssaker	59	51
-Antall rettsdager	79	72

Allmenn Midt

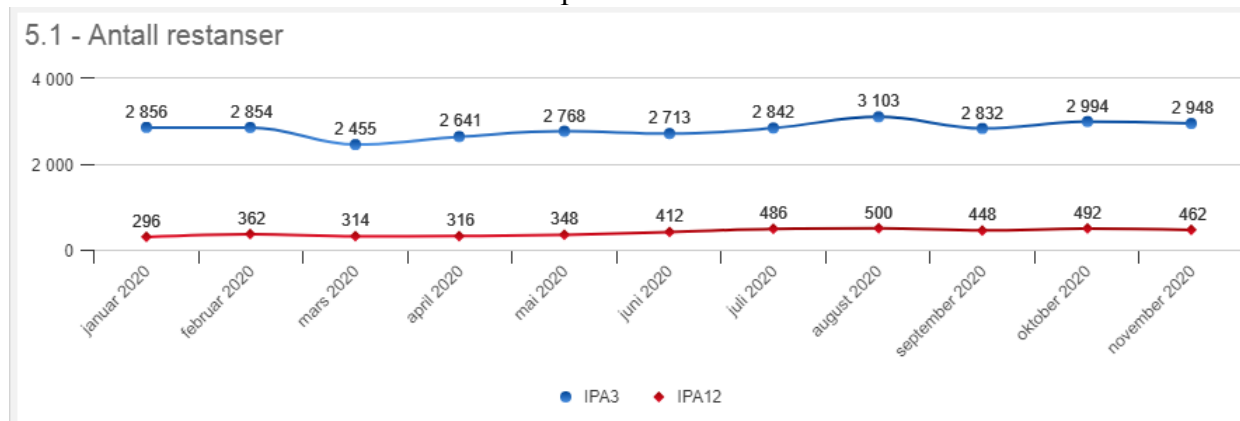
	Pr 21.11. 2019	Pr 13.11.2020
Behandlingen av "egne" saker		
Antall hovedforhandlinger	227	134
1.1 Rettsdager i "egne" saker	233	
1.1.1 – Hovedforhandlinger		143
1.1.2 – Fængslingsmøter	35	66
1.1.3 – Tilrettelagte avhør		17
1.1.4 – Andre rettsmøter	40	8
1.1.5 – Totalt antall rettsdager		
1.1.6 – fængslinger (inkl. kontorforretninger)	61	
1.1.7 – Førstegangs fængslinger	7	
1.1.8 – Forlengelser	54	
1.1.9 – Tilståelsesdommer:		9
1.1.10- Antall		
1.1.11 – Oppnevningssaker		
1.1.12 – Antall oppnevningssaker	13	21
-Antall rettsdager	15	22

Om restansesituasjonen

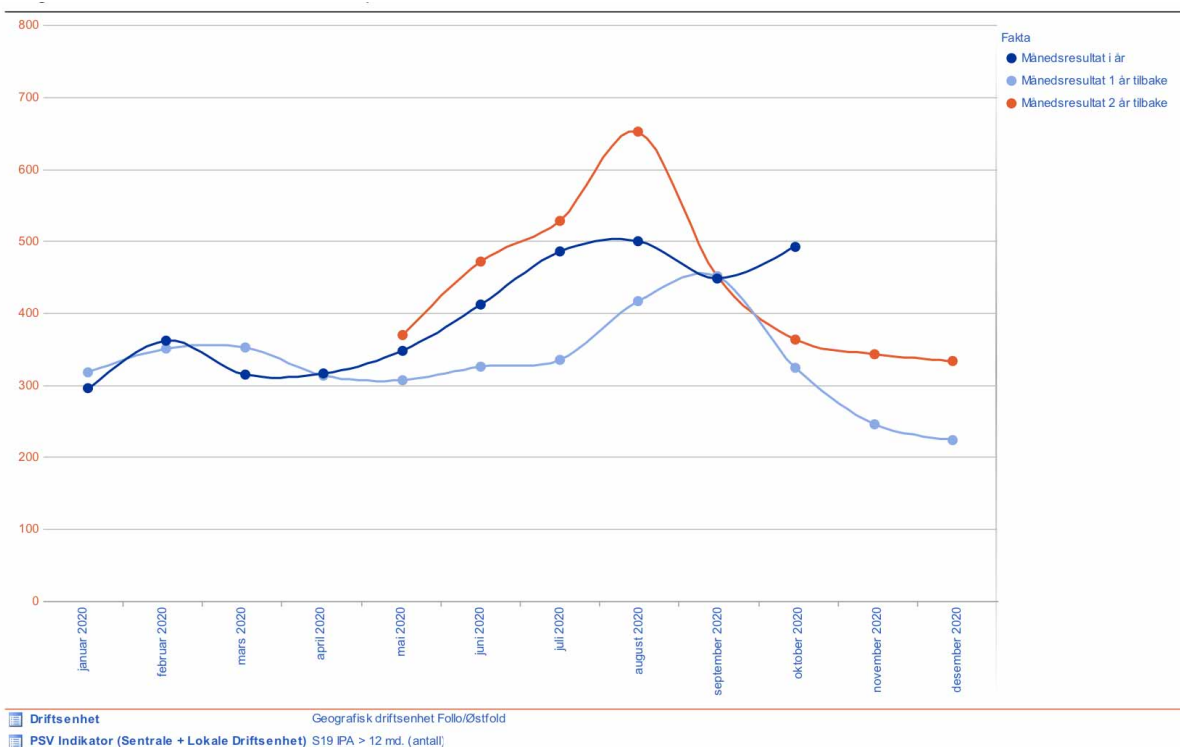
Restansene har økt i perioden 1. januar 2019 til 1. november 2020. Som det fremkommer av tabellen under er det hos påtale restansene har økt mest.

Restanser	1.1. 2019	1.1. 2020	1.11.2020
IPA 3			
Etterforskning	538	593	662
Påtale	1408	1789	1842
Totalt GDE	1946	2382	2504
IPA 12			
Etterforskning	38	16	36
Påtale	300	207	450

Restanseoversikt GDE Follo/Østfold 2020 pr 11.11.20

En sammenligning med tidligere års utvikling av restanser over 12 måneder.

Det er en intern målsetting ved enheten at beholdningen av ikke påtaleavgjorte saker eldre enn 12 måneder ikke skal overstige 250 saker. Pr. 1. november 2020 er den totale beholdningen 486 saker eldre enn 12 måneder.

I forbindelse med pandemien som slo til i mars ble mange straffesaker utsatt frem mot sommeren. Dette skulle i utgangspunktet tilsi mer tid til restansearbeid. I tillegg etablerte politidistriktet 1. april et restanseprosjekt med seks påtalejurister, samt egne etterforskere som skulle etterforske, påtaleavgjøre og irettføre ikke påtaleavgjorte saker eldre enn 12 måneder. Nedslagsfeltet for restanseprosjektet var og er hele Øst politidistrikt inkludert denne enheten. Til tross for bedre tid til restansearbeid og støtte fra restanseprosjektet har økningen i restanser fortsatt etter sommeren 2020 etter en svak nedgang ved begynnelsen av året. Dette

skiller seg fra 2018 og 2019 hvor det var en betydelig restansenedgang fra ettersommeren og mot årsskiftet.

Etter inspeksjonen kan det ikke pekes på en klar årsak til denne utviklingen.

I møtet med ledelsen ved enheten kom det frem at størrelsen på porteføljene varierer og at det kontinuerlig er stort fokus på de prioriterte sakene og at porteføljene hele tiden må justeres med tanke på den enkeltes situasjon.

I møtet med påtalejuristene ble det opplyst at de opplever å ha en så stor portefølje at de ikke har oversikt over sakene og at det bare er unntaksvis det er mulighet til å drive aktiv påtalestyring av etterforskningen. Videre ble det opplyst at de fleste juristene har cirka 500 saker i porteføljen inkludert sakene på D-listene. Andre forhold som ble trukket frem av påtalejuristene var behov for politiførstebetjener som kan kvalitetssikre sakene før de sendes til påtaleavgjørelse, at sakene er for gamle når de kommer til påtale og at det i seg selv er ødeleggende for kvaliteten, at støttefunksjoner har blitt borte og at juristene i dag bruker cirka 10 % av tiden sin på konsulentarbeid. Videre ble det pekt på at kontakten med etterforskerne på daglig basis har blitt borte. Kommunikasjon foregår på e-post og sakene er fordelt på mange etterforskere.

Årsaken til økning i restansene gjennom 2020 er trolig sammensatt uten at vi kan peke på en helt avgjørende faktor. Trolig er det flere samvirkende faktorer. Vi merker oss imidlertid spesielt at juristene peker på at porteføljen er så stor at de ikke har oversikt over sakene. De beskriver med andre ord er situasjon hvor de opplever å ikke ha kontroll. Etter vårt syn er det avgjørende for å få endret den negative restanseutviklingen at den enkelte påtalejurist får kontroll over sin egen portefølje. Ett godt virkemiddel for å få kontroll er strukturert og målrettet oppfølging av den enkelte portefølje med stor grad av involvering fra den enkelte påtalejurist og nærmeste leder. Vi anbefaler at politidistriktets ledelse snarest mulig legger forholdene til rette for dette. Vi har i ulike sammenhenger påpekt det samme tidligere og vi viser til vår inspeksjonsrapport fra 2108 etter inspeksjonen av enheten FEE hvor behovet for tiltak blant annet oppsummert slik:

"Etablere porteføljekontroll, herunder legge til rette for at den enkelte påtaleansvarlige har tid og kapasitet til å drive etterforskningsledelse og til å påtaleavgjøre. I den forbindelse også legge til rette for oppfølging av saker etter 040-kode og D-listene. I tillegg må distriktet ha en plan for restansenedbygging."

Vi viser også til oppsummeringen etter inspeksjonen i 2019 hvor vi ga følgende råd:

"Etter vårt syn bør distriktet vurdere å innføre mer enhetlige rutiner for porteføljestyring ved blant annet å innføre jevnlig ROS-samtaler mellom den enkelte påtalejurist og ledelsen og eventuelt i team hvor også etterforskning er representert."

Takk i betraktning restanseutvikling i 2020 er overnevnte ikke mindre relevant.

Etter vårt syn bør politidistriktets ledelse også vurdere om de øvrige omstendighetene som påtalejuristene trekker frem som problematisk er forhold som bidrar til økning i restansene. Av erfaring vet vi at dyktige ledere på etterforskningsavdelingene har en viktig funksjon for å sikre høy kvalitet og god fremdrift i etterforskningen. I og med at påtalejuristene fremholder et behov for kvalitetssikring av sakene før de blir oversendt til påtaleavgjørelse, så er det etter

vårt syn fornuftig av politidistriktets ledelse å vurdere nærmere om det kan gjøres forbedringer i kvalitetssikringen av etterforskningen, ikke minst i slutfasen av etterforskningen hvor det skal tas stilling til om saken er klar for påtaleavgjørelse. Feiles det her og saken blir oversendt til påtalemyndigheten før all relevant etterforskning er utført er det påregnelig at saken blir returnert for ytterligere etterforskning når påtalejuristen har fått satt seg inn i saken. Dette vil forsinke saken og skjer det i mange nok saker så er det knapt å komme utenom at restansene bygger seg opp.

Påtalejuristene har også pekt på lite kontakt med etterforskerne under etterforskningen av sakene. Det er fremhevet at sakene er fordelt på mange etterforskere og at etterforskerne er stedsplassert andre steder enn juristene. Etter vårt syn er tett kontakt mellom påtalejuristene og etterforskerne en viktig forutsetning for å kunne gjennomføre en etterforskning med høy kvalitet og høyt tempo. Med dagens teknologi og ikke minst de erfaringene hele samfunnet har gjort seg med bruk av digitale fjernmøter de siste månedene er det etter vårt syn av mindre betydning hvor den enkelte jurist og etterforsker befinner seg rent fysisk for å kunne treffes og diskutere sak. Det handler om å benytte de virkemidlene som er tilgjengelig og vi anbefaler at politidistriktet støtter opp under utstrakt kontakt mellom påtalejuristene og etterforskerne og legger til rette for at det kan skje så enkelt som mulig via digitale møterom.

Får politidistriktet på plass gode systemer og rutiner for porteføljekontroll, god samhandling mellom påtalejuristene og etterforskerne under etterforskningen og en kvalitetskontroll av erfarne ledere på etterforskningsavdelingene i tillegg til påtalestyringen og gode rutiner for digital samhandling har vi god tro på at restanseutviklingen vil kunne snu relativt raskt. Vi anbefaler at politidistriktets toppledelse setter retningen og følger opp de tiltak som iverksettes.

Oppfølging av politiaktorer, herunder for nyansatte

I januar 20 ble det besluttet følgende oppfølgingsplan for juristene:

RUTINE FOR OPPFØLGING AV POLITIAKTOR

For å sikre god kvalitet på aktorer og samtidig gi den enkelte påtalejurist mulighet for personlig utvikling skal Øst politidistrikt ved FP legge til rette for jevnlig systematisk evaluering og tilbakemelding til politiaktorene.

Samtlige påtalejurister skal aktorere minst 6 hovedforhandlinger per år. Dispensasjon kan gis etter nærmere avtale med seksjonsleder.

1. NYANSATTE

Nyansatte uten aktor erfaring skal:

- *Være med annen særskilt egnet og utpekt jurist i planlegging og gjennomføring av minst en hovedforhandlinger. Se også lokalt program for opplæring av nye påtalejurister. Nyansatte uten aktor erfaring skal ikke gå med egne aktorer før dette er gjennomført.*

Ansvarlig: Avsnittsleder. Frist: Innen to måneder.

- *Få en personlig tilbakemelding fra fadder på minst ett aktorat. Tilbakemeldingen skal inneholde en vurdering av innledningsforedraget, eksaminasjonen, prosedyren, samt den generelle opptreden i retten. Tilbakemeldingen skal nedfelles skriftlig, men formidles til den nyansatte muntlig.*

Ansvarlig: Avsnittsleder og fadder. Frist: Innen 6 måneder.

- Få en personlig tilbakemelding fra avsnittsleder og/eller fag- og opplæringsansvarlig påtale på minst ett aktorat. Tilbakemeldingen skal inneholde en vurdering av innledningsforedraget, eksaminasjonen, prosedyren, samt den generelle opptreden i retten. Tilbakemeldingen skal nedfelles skriftlig, men formidles til den nyansatte muntlig.

Ansvarlig: Avsnittsleder. Frist: Innen første år.

- Be om en personlig tilbakemelding fra dommer i etterkant av minst én hovedforhandling.

Ansvarlig: Den nyansatte Frist: Innen første år

2. ANSATTE MED AKTORERFARING

Ansatte som har gjennomført grunnopplæringen for nye påtalejurister skal:

- Følge en særskilt egnet og utpekt kollega i minst ett aktorat og gi denne en personlig tilbakemelding i etterkant. Tilbakemeldingen skal inneholde en vurdering av innledningsforedraget, eksaminasjonen, prosedyren, samt den generelle opptreden i retten

eller:

- Følge hele eller deler av et statsadvokataktorat, fortrinnsvis i en sak man har arbeidet med selv.

Ansvarlig: Avsnittsleder og den enkelte jurist. Frist: En gang pr år

og:

- Be om en personlig tilbakemelding fra dommer i etterkant av minst én hovedforhandling.

Ansvarlig: Den enkelte jurist eller avsnittsleder Frist: En gang pr år. Dette punktet bortfaller for aktorer som får tilbakemelding via statsadvokat etter deres rutine for oppfølging av aktor (tilbakemelding fra lagmannsrett for oppnevnt politiaktor).

2020 har vært et utfordrende år pga Covid-19, med opphopning av aktorater, gjennomføring av aktorater ved fjernmøte etc. Vi har i høst kommet i gang med de nye rutineene, men håper å få prioritert dette bedre i 2021.

Planene for oppfølging fremstår som gode. Selv om oppfølgingen ikke har kommet i gang, så har enkelte innhentet tilbakemelding fra lokal dommer, men en systematisk oppfølging av hverandre har uteblitt. Bakgrunnen for dette er ressursituasjon med Covid. GDE/Allmenn anfører at dette skal være et klart fokus for 2021.

I tillegg vises det til den generelle ressursituasjonen ved distriktet. Det er tett med berammelser på GDE/Allmenn. Ledelsen er bekymret og registrer at ansatte begynner å bli slitne. Ledelsen mener at hvis ikke tempoet tas ned så vil det antagelig komme sykemeldinger.

Planer for evaluering og erfaringslæring

Distriktet har fastsatt en egen rutine for systematisk erfaringslæring. I følge rutinen skal statsadvokat inviteres uavhengig av om det er satt en statsadvokat på saken eller ikke.

Systematisk erfaringslæring er lokalt tema i OÅO denne høsten, hvor de 12 "lokale" timene i OÅO for 2020 er besluttet brukt til dette.

Statsadvokat har vært involvert i enkelte saker til nå, og vil bli invitert til flere møter. Avsnittet har et forbedringspotensial. Tilbakemeldingen er at det er nyttig at statsadvokaten deltar. Vi begynner å se nytten av tiltaket, og har konkret eksempel på at det er iverksatt tiltak etter saksgjennomgang i sak vedrørende mishandling i nære relasjoner med negative funn.

Enkelte saksområder

Enhetens behandling og innsats mot menneskehandelsaker og arbeidslivskriminalitet beskrives som uendret fra forrige inspeksjon.

A-krim sakene blir ikke prioritert og det er for lav kunnskap sett fra et etterforskerperspektiv. A-krim-samarbeidet med eventuell deltakelse fra Østfold er ikke avklart enda. Det er ønskelig at hele politidistriktet skal med i dette prosjektet.

Det er under inspeksjonen gitt en orientering om enhetens etterretningsvirksomhet, og om hvordan det samarbeides med FEE og andre enheter.

Resultater for saksbehandling av saker med særskilte frister (straffeloven av 2005 §§ 272, 273 og 274 første ledd), saker med varetektsfengslinger og lovbrutere under 18 år).

Generelt om prioriterte voldssaker:

Avsnittsleder sender jevnlig ut til den enkelte jurist ressurslister fra PAL. Disse viser en samlet oversikt over juristens portefølje. Prioriterte saker (U18 og vold) er opplistet innledningsvis, før resten av sakene følger, hver kategori sortert med eldste sak først. Det forventes at den enkelte prioriterer porteføljejobbing ut fra denne. Avsnittsleder følger også jevnlig med på pri-sakene i PAL, og gjør den enkelte oppmerksom på saker med brutt frist, evt besørger omfordeling på avsnittet. Ved inngangen til den enkeltes påtaleuke formidler påtaleleder oversikt over den enkeltes portefølje og motiverer til avgjørelse av prioriterte saker først.

Voldssaker med frist	31.12 2018	31.12.2019	1.9.2020	Kilde:
Reg. anmeldelser h.i.å.	414	414	303	M
påtaleavgjort totalt	394	400	250	M
påtaleavgjort per tertial	142	112		M
saksbehandlingstid oppklarte	144	143	149	
oppklaringsprosent	60,3 %	65,9 %	54	M
Andel innen frist	37,1 %	44,8	42	M

Prioriterte voldssaker (str. §§ 272, 273 og 274 første ledd)

Behandles likt for begge avsnitt. Samtlige jurister på avsnittet trekker slike saker. Etterforskningsplaner skal utarbeides av jurist og etterforsker i alvorlige voldssaker, og saksbehandlingsfristen på 90 dager er allment kjent. I BL lager etterforsker en egen oppfølging "PRI VOLD" til jurist, og denne blir liggende på saken til påtaleavgjørelse tas. Fysisk sak leveres med rødt omslag. PAL-oversikt for pri vold gjennomgås også jevnlig på avsnittsmøter.

U18-saker ved allmennseksjonen

Generelt

Etter omorganiseringen ble ansvaret for etterforskningen av U-18 sakene flyttet til forebyggende avsnitt ved nærpolitiseksjonen for hele distriktet. Kombinasjonen av mange oppgaver og unge medarbeidere uten særlig etterforskningserfaring, har påvirket fokus på etterforskning og fristene. Ordningen oppleves fra påtales standpunkt som lite tilfredsstillende idet forebyggende ikke har nødvendig etterforskningskompetanse. De deltar heller ikke i OÅO. Dette er adressert og en ser på styrking av etterforskningen av sakene. Ved noen av tjenestestedene bistår etterforskningsavdelingen i de alvorligste sakene.

Ungdomssaker	31.12 2018	31.122019	1.9.2020	Kilde:
reg. anmeldelser h.i.å.	2206	2469	1702	Monitor
påtaleavgjort h.i.å.	2260	2455	1666	Monitor
påtaleavgjort per tertial	734	804	756	
saksbehandlingstid oppklarte	48	51	45	Monitor
oppklaringsprosent	83,9 %	84,5%	80,9%	Monitor
andel innenfor frist (forhold)	66,3 %	69,9%	67,8	Monitor
dager hos etterforsker (forhold)	37	38	34	Monitor

U-18 Allmenn sør

Ved forrige inspeksjon trakk samtlige jurister slike saker, men to jurister med særskilt kompetanse trakk de mest alvorlige. Siden sist er dette endret til at fire jurister på avsnittet trekker samtlige U18-saker uavhengig av alvorlighetsgrad. Hver av disse fire har ansvaret for U18-sakene ved en politistasjon. Endringen er gjort for å ha bedre kontroll med at 42 dagersfristen holdes samt for å bidra til bedring av kvaliteten på etterforskningen. Fysisk sak leveres med rødt omslag. U18-jurist deltar jevnlig i KOG-møter og har hatt tett samarbeid med de forebyggende avsnitt ved politistasjonene. U18-juristene har jevnlig møter med U18-etterforskerne hvor porteføljen gjennomgås, etterforskningen i større saker planlegges og saker påtaleavgjøres.

U-18 Allmenn midt

Organiseringen er som tidligere.

To av juristene behandler alle U-18 år sakene på avsnittet. For disse juristene har U-18 år sakene i utgangspunktet "alltid" førsteprioritet. For denne sakstypen gjelder

- *Det er innført månedlig samarbeidsmøte mellom avsnittsleder påtale og seksjonsleder etterforskning og avsnittsleder forebyggende på hhv Follo og Indre Østfold politistasjoner, hvor rutiner og avvik på prioriterte saker behandles. Dels*

- på grunn av coronasituasjonen og dels på grunn av presset arbeidssituasjon (eget porteføljeansvar) for avsnittsleder har dette ikke blitt gjennomført høst 2020.*
- *Ansvarlige ledere og etterforsker / påtaleansvarlig skal følge disse sakene enda tettere enn tidligere.*
 - *Det er to egne dedikerte jurister som er påtaleansvarlig for u/18 år sakene. Disse trekker saker i tre uker om gangen.*
 - *Det er i utgangspunktet etablert rutiner med møte en gang i uken med leder forebyggende Follo (som har etterforskningsansvaret der). På møtet skal man gå igjennom nye saker. Dette møtet har ikke vært avholdt på en stund, men er iverksatt igjen nå.*
 - *U/18 år juristene har i utgangspunktet møte med koordineringsgruppen for ungdomssaker hver måned.*
 - *Avsnittsleder følger opp listene med samtlige uavgjorte u/18 saker (JUS 610) jevnlig.*
- Midt har for tiden middels god måloppnåelse:*

Om etterforskningen av u-18sakene ble det i inspeksjonsrapporten fra 2019 blant annet bemerket: "Det ble for øvrig pekt på at de som etterforsker sakene har bakgrunn som forebyggere, ikke fra etterforskning, hvilket innebærer bl.a. at de går turnus. Dette kan medføre lite kontinuitet i etterforskningen. I og med at de er tilknyttet forebyggende avsnitt gjennomfører de ikke OÅO for etterforskning og de opplever selv å mangle kompetanse på etterforskning. Det ble også vist til at det kan være utfordrende å både ha oppgaver som forebyggere og samtidig etterforske. Det beskrives en rollekonflikt når det skal bygges en relasjon når det samtidig skal tas avhør, beslag mv." Situasjonen beskrives som uendret siden forrige inspeksjon.

Saksgjennomgang: Det ble på forhånd bedt om å få oversikt over de siste 30 anmeldte saker under etterforskning med unge gjerningspersoner (u/18 sakene). Vi skulle særlig se etter fremdrift både i og etter initialfasen, samt kontrollere at mistenkte ble orientert om sine rettigheter på adekvat måte.

Etterforskningsflyt og saksbehandlingstid

Når det gjelder saksflyt og saksbehandlingstid er det gjennomgått 18 sakskomplekser. U-18 sakene tilhører den prioriterte sakstypen med en frist på 42 dager for ferdigstilling.

Saksbehandlingstiden i utvalget er vurdert ut i fra dateringen i BL.

Hovedinntrykket er at politiet har fokus på U-18 saker og at flesteparten av sakene som er av et mindre omfang håndteres raskt og innenfor fristen på 42 dager.

8 av 18 saker fikk en påtaleavgjørelse i løpet av 30 dager. Av disse påtaleavgjørelsene var 4 påtaleunntakelser, 1 forelegg og 2 henleggelse og 1 overføring til konfliktråd.

12 av 18 saker var ikke påtaleavgjort innen 30 dager. I 6 av de 12 sakene var det ikke tatt avhør av mistenkte etter 30 dager. På bakgrunn av disse tallene kan man kanskje si at politiet fortsatt må å ha fokus på at avhør helt innledningsvis er viktig i disse sakene.

Av de 18 sakene var det kun 1 sak med saksbehandlingstid på over 6 måneder. Saken fremstår atypisk, og peker seg ut ved at den er av et større omfang og gjelder bildrap. Saken hadde et

høyt etterforskningsstrykk de første 4 månedene, men deretter dabbet det kraftig av. I løpet av sommermånedene var det en inaktivitet i 1,5 måned, hvor det deretter kun tas noen få etterforskningskritt før saken sendes til statsadvokatene for tiltale.

Når det gjelder de mer omfattende sakene i utvalget blir saksbehandlingen naturligvis lengre. I utvalget var 12 av 18 fortsatt under etterforskning etter 30 dager. Av disse 12 sakene var det litt varierende om tempoet ble holdt godt nok oppe. I 3 av sakene er omfanget større og i disse sakene holder politiet et fint tempo mtp avhør av vitner etc. Resten av sakene er av mindre omfang og i 6 av disse sakene var det fortsatt ikke tatt avhør etter 30 dager.

Informasjon om rettigheter i avhør av mistenkte under 18 år

Et 30-talls saker ble gjennomgått. For å undersøke hvordan rettighetene ble presentert for mistenkte, ble det lyttet på lydavhørene. Det var ikke alle saker der det lydavhørene var lagt inn i mediebanken. Samtlige avhør som ble gjennomgått var "ordinære avhør", og ikke avhør "på stedet".

Hovedinntrykket er at mistenkte og vergene får god og tilfredsstillende informasjon om de straffeprosessuelle rettighetene. Det later til at etterforskerne har fått opplæring og/eller bruker en sjekkliste ved gjennomgangen.

Når det gjelder muligheten til å gi avkall på retten til forsvarer, så kan politiet presentere dette tydeligere. Dette vil fremheve hovedregelen om rett til forsvarer, men også sikre notoritet om avkallet. Gjennomgangen viste antydning til en viss usikkerhet blant etterforskerne på dette punktet. Her er det et forbedringspotensial.

Endelig nevnes at mistenkte sjelden eller aldri oppfordres til å forklare seg sant, jf. strpl § 232 og påtaleinstruksen § 8-2.

Saksgjennomgang: Det ble bedt innsendt opplysninger om påtaleunntatelser og andre reaksjoner mot unge lovbrøyttere hittil i år, de siste 30 avgjorte saker. Vi skulle særlig se på fremdrift i saken og om den påtaleavgjørelsen som er gitt er en adekvat reaksjon mot lovbrøytteren.

Oversikten som vi mottok viste en god del flere saker enn anmodet om. Saksgjennomgangen har tatt utgangspunkt i oversikten uten at man slavisk har sett på de 30 siste sakene. Dette først og fremst for å få sett på saker med et størst mulig spekter, herunder variasjonen i straffereaksjonene.

De gjennomgåtte sakene var av ulik karakter, vanskelighetsgrad og omfang. Noen var helt små og enkle uten særlig behov for etterforskning utover anmeldelsen og ett avhør av mistenkte, for eksempel mindre tyveri fra butikk, kjøring uten gyldig førerkort, ordensforstyrrelse, falsk personalia til politiet og besittelse av mindre mengder narkotika. Andre saker var større, med et uoversiktlig bevisbilde, gjerne med flere gjerningspersoner involvert og således behov for reell etterforskning av noe omfang. For eksempel voldssaker med mange/flere personer involvert både på mistenkte- og fornærmedesiden.

Gjennomgangen har videre vist at påtalejuristene benytter seg flere ulike reaksjoner, herunder påtaleunntatelse med og uten vilkår, ungdomsoppfølging i konfliktråd, forelegg, samfunnsstraff og betinget fengsel.

Totalinntrykket etter saksgjennomgangen er at ungdomssakene følges opp relativt godt. Tempoet er i hovedsak bra og straffereaksjonene virker rimelig og adekvate tatt i betraktning lovbruddet og at det gjelder straffereaksjoner mot mindreårige..

Flere saker ble avgjort samme dag eller få dager etter anmeldelsen og det er bra, men etter saksgjennomgangen så må det allikevel sies at flere saker kunne ha blitt avgjort like hurtig. Sakene av noe omfang håndteres gjennomgående bra og med rimelig bra tempo, selv om det ses at fremdriften i etterforskningen av enkelte saker periodevis er for lav uten at det kan konstateres ren liggetid.

Erfaringer med etterforskning av lovbrudd etter strl. § 232, 1. ledd

Nytt i nærpolitireformen er at grove narkotikalovbrudd (tidligere overtredelser av strl. 1902 § 162, 2. ledd) skal etterforskes av de geografiske enhetene (GDE) lokalt. I politidistriktets straffesaksinstruks fremgår imidlertid under punkt. 4.2.1.1 bokstav b om hvilke av disse sakene som i utgangspunktet hører under FEE: "Saker om innførsel av narkotika til Norge etter straffeloven § 232, 1. ledd som avdekket av Tollvesenet, hvor påtaleansvarlig beslutter å etterforske saken for å avdekke avsender og/eller mottakerapparat. De øvrige sakene trekkes videre av GDE. Spørsmål om etterforskning av bakmenn skal forelegges spesialjurist som vurderer overtakelse i samråd med FEE."

Påtales syn

Etterforskning av lovbrudd etter strl. § 232 første ledd trekkes av samtlige etterforskningsenheter ved GDE Follo/Østfold. Kompetansen ved etterforskningsenhetene er nok noe varierende. Det samme gjelder allmennjuristene, idet enkelte har vært påtalejurister i noen måneder og andre et helt yrkesliv. Kompetansen i disse sakene får man hovedsakelig ved "learning by doing" og ved erfaringsutveksling med kolleger.

Allmennjuristene har så godt som ingen kompetanse i metodespørsmål. Denne kompetansen ligger hos jurister ved avsnitt for annen alvorlig eller organisert kriminalitet ved spesialseksjonen. Utradisjonelle etterforskningsmetoder er et tema på høstens OÅO.

Når det gjelder innførselssaker etter strl. § 232 første ledd avdekket av Tollvesenet, er det FSI/jour som håndterer saken de første par dagene inntil kurer(ene) er fengslet. FSI/jour beslutter om saken deretter føres på GDE/allmenn eller FEE/spesial. I praksis ser vi at det er kvantum narkotika som er styrende for plasseringen av ansvaret. Etterforskningen ved GDE avdekker gjerne etterhvert opplysninger om bakmenn/mottakerapparat. I Østfold har vi en fast rutine om at etterforsker skriver en rapport ang bakmanns-/mottakeropplysninger i saken (999-dok), som oversendes avsnittslederne ved allmennavsnittet og avsnitt for annen alvorlig eller organisert kriminalitet med kopi til avsnittsleder ved FEE. Det gjøres deretter en vurdering hos spesial-jurist/FEE og leder av avsnitt for annen alvorlig eller organisert kriminalitet av om saken skal etterforskes videre opp mot avsender- og/eller mottakerapparat, dvs om saken skal overtas av dem. Beslutningen skrives i arbeidslogg i BL. Dersom Spesialseksjonen beslutter at det ikke skal brukes ressurser på etterforskning av avsender- og/eller mottakerapparat, håndteres saken videre som en ren kurersak av GDE/allmenn, jf straffesaksinstruksen 4.2.11 bokstav b.

Allmenn sørs praktiske erfaring med denne saksfordelingen er at det sjelden besluttes at saken overtas av FEE/spesial selv om det er gode opplysninger som kan følges opp for å få avdekket avsender- og mottakerapparat. Beslutningen styres gjerne av ressursituasjonen og ikke kvaliteten på opplysningene som foreligger. Dette ser vi at får følger for kvaliteten på innførselssakene som håndteres av GDE/allmenn.

Allmenn Midt. I sakene vi har hatt på Ørje de siste to årene er det ingen saker hvor kurer har vært villig til å fortelle om mottakerapparatet innledningsvis. Underveis i etterforskningen av saker har det imidlertid kommet fram opplysninger som kunne si oss noe om henholdsvis avsenderleddet i utlandet og mottakerledd (i et annet politidistrikt). Gjennom god dialog og samarbeid har henholdsvis det annet lands politimyndigheter og det annet politidistrikt i Norge fulgt opp henholdsvis avsenderledd og mottakerledd. Forøvrig er kompetansen hos juristene på Allmenn Midt slik som beskrevet for Allmenn sør.

Fra etterforskning er følgende tilbakemelding innhentet

I Halden er det ansatt 4 etterforskere på grensekrim som etterforsker alle §232, 1. ledd sakene i tillegg til §231 sakene som ikke blir avgjort med forelegg og hvor avhør eller andre etterforskingsskritt er påkrevd.

De siste to årene har grensekrim Halden ligget på et snitt på to saker i måneden av §232, 1. ledd saker, hvor siktede blir varetektsfengslet. Mange blir ikke det, pga. lavt kvantum og/eller norske/svenske borgere og forholdet er godt nok belyst for øvrig.

I tiden september 2019 og til oktober 2020 har grensekrim i snitt hatt ansvar for ca. 20 personer i varetekt.

KOMPETANSE ETTERFORSKNING

3 av 4 etterforskere har blitt byttet ut det siste året, da de har fått jobb i andre distrikt eller tjenesteenheter. Erfaringsnivået er derfor ikke høyt for denne type saker.

Vi støttes av PTØ kontakt som er i Halden to dager i uken, som er en betydelig ressurs innen etterretning.

MANDAT

Vårt mandat på disse sakene er å etterforske mot kurér og grenseloser, mao. de som er fysisk på grensa og bidrar til innførselen. Vi har som hovedregel ikke målrettet etterforskning mot bakmenn/mottakere. Vi har ved flere anledninger pågrepet personer i Sverige/Danmark i ettertid, da vi har bevist at de var på grensen på innførselstidspunktet. I noen få tilfeller har vi brutt denne hovedregel og pågrepet bakmenn/mottakere etter avtale med påtale, og ser da at sakene blir bedre belyst mot kurér/grenselos.

SAMARBEID FEE

I de tilfellene hvor etterforskningen avdekker bakmenn/mottaker selv om dette ikke er vårt fokus, så skrives det et overtakelsesskriv som sendes påtaleleder på saken, leder allmenn påtale og leder spesial påtale.. Der bes saken overtatt av FEE siden det er mulig å avdekke bakmenn/organisator.

Dette dok. lagres i BL for notoritet.

Noen ganger blir avslaget begrunnet, men ikke ofte. Noen ganger har det tatt noe lenger tid å få svar enn 2 dager vedrørende om saken skal overtas av FEE eller ikke.

En utfordring i denne type saker er at det kan ta tid før man har oversikt over hva som er beslaglagt og kvantum. Det kan derfor være uklart i startfasen hvem som egentlig har etterforskningsansvaret.

Dette har medført at grensekrim Halden av og til rykker ut på dagtid og så må FEE komme og overta da det viser seg at beslaget faller inn under §232, 2. ledd. Av og til er det motsatt, dvs. at FEE rykker ut på sak som senere overtas av GDE. Denne overtakelsen går som regel veldig bra.

Hvis saken skal etterforskes av FEE og det er GDE som har rykket ut, så kan dette gjøre at taktiske tiltak i form av f.eks. kontrollert levering ikke lar seg gjennomføre.

Etterforskning på GDE jobber kun dagtid og vi rykker derfor aldri ut på kveld/natt. Det betyr at straks-etterforskning, inkludert sikring av taktiske og tekniske bevis må utføres av en vanlig politipatrulje med varierende kompetanse. Av og til sendes det ikke en politipatrulje på oppdraget og toll sikrer beslaget, noe som går utover det kriminaltekniske arbeidet. Av og til blir situasjonen "frost" og arbeidet blir påbegynt neste dag. Denne avgjørelsen tas av FSI/OPS.

Krimteknisk kan varsles ved behov og de kommer som regel senest påfølgende dag, etter at beslaget er tatt.

Tillegg fra Indre Østfold politistasjon

Indre Østfold politistasjon har i likhet med Halden ansvar for å etterforske grensesaker som oppstår på Ørje (E-18) eller tilhørende småveier i vårt distrikt. Etterforskingen av disse sakene ledes av politifaglig etterforskningsleder på avsnitt for Narkotika, trafikk og vinning. Etterforskningsseksjonen har 11 stillingshemler, hvorav to er øremerket grensesakene som oppstår. Vi har det siste året hatt mye sykemeldinger, permisjoner i tillegg til at vi siden juli har avgitt 2-3 etterforskere til drap i Askim med ukjent gjerningsmann. Vi har likevel klart å håndtere de grensesakene som har oppstått. Vi hadde en periode denne våren 20 stykker i varetekt, hvorav 11 stykker var knyttet til grensa. Etter koronautbruddet med påfølgende politivakthold på grensa, kan det se ut som antall beslag i vår region avtar noe. Siste varetektsak er fra midten av juni og vi har nå etterforsket ferdig alle grensesaker og føler oss ajour pr. i dag.

Når det gjelder kompetansen på grensesaker, så vil jeg si at denne blir bedre og bedre. Vi har en stabil arbeidsstyrke, noe som gjør at de som har ansvar for grensesaker tilegner seg mye kompetanse. Seksjonsleder deltar også i etterforskingen av grensesakene og har ledet en del saker de siste årene.

Seksjonen har en egen IKT kontakt som tar seg av data og telefontapping med tilhørende rapportskrivning. En medarbeider har kurs i bruk av Mercure- analyseprogram. Her er det ønskelig å utdanne en etterforsker til. Seksjonen har også nødvendig kompetanse på Telefoni.

I likhet med Halden så er også vårt mandat å etterforske mot kurer og følgebiler. Vi har ved et par tilfeller også tatt mottaker/bakmann da det fremkom klare opplysninger om vedkommende i etterforskingen. Vi etterforsker ikke rettet mot mottakerledd, men lukker heller ikke øynene i saker der mottakerleddet fremkommer i etterforskingen. Vi føler at vi enkelt avklarer ansvarsforhold mellom GDE og FEE kort tid etter at beslagene oppstår. Jeg kan ikke huske at det har oppstått noen diskusjon rundt hvor ansvaret for etterforskingen av den enkelte grensesak skal ligge. Vi har et tett og godt samarbeid med tollvesenet på Ørje og vi mottar mye god etterforskningsbistand innledningsvis i sakene fra FSI Krimvakt på Grålum.

IØPS har med få unntak utført all kriminalteknisk arbeid selv i grensesakene selv. Vi har erfarne etterforskere på seksjonen med forkjærlighet for kriminalteknikk som gjerne utfører dette.

Erfaringer med etterforskning av lovbrudd om mishandling i nære relasjoner, om etterforskere og påtale har tilstrekkelig kompetanse, og erfaringer med samarbeidet med FEE.

GDE/allmenn er ansvarlig for etterforskning av mishandling i nære relasjoner der barn ikke er fornærmet. Sakene etterforskes ved voldsavsnittene. Kompetansen er varierende både blant etterforskere og politiadvokater pga ulik fartstid hos politi/påtalemyndighet. Dette er saker som krever at påtale deltar aktivt i etterforskningsledelsen særlig i oppstartsfasen. Allmennjuristene har utfordringer med å sette av nok tid og innsats på dette viktige saksfeltet pga hyppig aktorering og for store porteføljer.

Fra etterforskning er følgende innspill innhentet:

Erfaringer med etterforskning av lovbrudd om mishandling i nære relasjoner sett opp i mot de siste 30 sakene som er under etterforskning eller påtaleavgjort etter forrige inspeksjon

Flere av etterforskningsseksjonene har dedikerte og stabile etterforskere som etterforsker mishandling i nære relasjoner, mens andre beskriver en stor "gjennomtrekk" av medarbeidere. Kriminalseksjonene erfarer videre at opprettelsen av Felles kriminalvakt har ført til en bedre initialfase sammenliknet med tidligere. Ønsket om fysisk tilstedeværelse av påtalejurister løftes frem blant flere for å sikre bedre kvalitet og fremdrift i de enkelte sakene.

Seksjonene og deres medarbeidere har tett og nær dialog med lokal SARA-medarbeider(e), som igangsetter sitt arbeid på siden av straffesaken. Ved GDE Follo/Østfold ble det nylig opprettet en stilling med et mål om å få en mer lik praksis i vurderingene knyttet til SARA/Patriark. Stillingen blir også et naturlig bindeleddet opp mot Felles Forebyggende enhet, og fagmiljøet der.

Ved en gjennomgang av de siste 30 sakene, gjennomført av den respektive seksjonen med ansvar for etterforskningen av den aktuelle saken, kan det knyttes noen mer generelle kommentarer ifb erfaringslæring.

- *Mangelfull bruk av etterforskningsplaner i henhold til direktiv fra Riksadvokaten, skjønt det er flere saker hvor dette ikke er påkrevd grunnet mangel på kompleksitet.*
- *Mangelfull notoritet på beslutninger/avgjørelser i saken (e.plan i Indicia eller sakslogg/notat BL)*

Videre er det grunn til å reise spørsmål rundt:

- *Oppnevning av bistandsadvokat i § 282-saker initialt*
- *Om vi er gode nok til å identifisere mulige bevis initialt, eks av patruljen på åstedet?*
- *Om vi er tilstrekkelig gode nok til å legge "trykk" på de rette sakene som går i retning tiltale?*

Om etterforskere og påtale har tilstrekkelig kompetanse

Seksjonene rapporterer noe varierende på dette punktet, både hva gjelder erfaring blant etterforskerne så vel som på påtalesiden. Det beskrives av flere at unge uerfarne etterforskere og "gjennomtrekk" oppleves som krevende for å bygge kompetanse på området som blir over tid. Tilsvarende utfordringer er det med mangel på kompetanse på elektroniske spor som ofte er et viktig, også i dette i slike saker.

Erfaringer med samarbeid med FEE

Gjennomgående rapporteres det et bedret samarbeid etter at straffesaksinstruksen ble revidert i 2020, hvor FEE nå skal etterforske saken uavhengig om det skal tas tilrettelagt avhør av barn som er til stede ved mishandling i nære relasjoner. Saker det er uenighet rundt oppleves å bli etterforsket av GDE. Det ønskelig at FSI tar en mer tydelig rolle i disse sakene, hvor instruksen er det førende, og ikke ressurs hensynet.

Saksgjennomgang: Vold i nære relasjoner hvor det ikke er barn implisert, jf straffesaksinstruksens punkt 4.2.2 bokstav a. De siste 30 saker som er under etterforskning eller påtaleavgjort etter forrige inspeksjon

Det ble i alt gjennomgått 30 saker, hvorav 18 er under etterforskning, åtte er henlagt, en er innsendt Oslo statsadvokatembeter med forslag om tiltalte, det er tatt ut tiltale i to saker og en er avgjort ved rettskraftig dom.

Hovedinntrykket er at det er utført adekvat arbeid i sakene.

Politiarbeid på stedet:

Politiarbeid på stedet er, med de mangler som er påpekt under, i det alt vesentlige adekvat utført. Anmeldelser avgitt av første patrulje på stedet er gjennomgående gode, og det er i alle saker tatt bilder av de impliserte og åstedet. Der patruljen har møtt på vitner er også de i det vesentlige avhørt på stedet.

I enkelte saker er imidlertid mistenkte og/eller fornærmede ikke foreholdt rettigheter. Det gjelder særlig der forklaringen er inntatt direkte i anmeldelsen. Videre er det i flere saker ikke tatt lydopptak av de implisertes forklaringer (lyd til diktat). I noen saker er det ikke søkt innhentet samtykke fra fornærmede til innhenting av helseopplysninger.

Fremdrift i initialfasen:

Fremdrift i sakene, så vel i initialfasen som senere er i det alt vesentlige adekvat.

I enkelte saker har det imidlertid tatt noe lang tid fra anmeldelse er inngitt og/eller fra politiet var på stedet til etterforskingsskritt utover det som er utført på stedet igangsettes. Dette antas å kunne ha medvirket til at samtykke til innhenting av helseopplysninger er trukket tilbake, og til at fornærmede i avhør har forklart seg forbeholdent, og/eller har tilkjennegitt at vedkommende ikke lenger ønsker gjerningspersonen straffet.

Henlagte saker:

Av de henlagte sakene er fire henlagt på bevisets stilling, tre etter straffeloven § 271 annet ledd, og en fordi gyldig påtalebegjæring mangler.

Sakene fremstår henlagt med rette. Klager over henleggelsene er ikke registrert inngitt. Det er i det alt vesentlige intet å utsette på tidsbruk frem til henleggelse. For enkelte av sakene, hvor det ikke er utført etterforskning utover politiarbeid på stedet, antas imidlertid at henleggelsen burde ha blitt foretatt ved FSI, og saken ikke sendt videre til aktuell GDE.

Saksgjennomgang: De 30 siste brann saker som etter trekkreglene tilhører GDE som er under etterforskning eller som er påtaleavgjort i perioden etter forrige inspeksjon. Vi skulle særlig se på om sakene er riktig kodet i initialfasen (og saksansvaret således plassert på rett enhet) og om saken er etterforsket med tilstrekkelig kvalitet i initialfasen, herunder om de nødvendige kriminaltekniske og/eller branntekniske undersøkelser er gjennomført

Det ble gjennomgått 30 saker. Det var bedt om de 30 siste brannsakene, noe som medførte at anmeldelsene var fra høsten 2020. Sakene varierte i alvorlighetsgrad fra røykutvikling i forbindelse med steking av mat og brann i søppelbøtter til helt eller delvis nedbrente hytter, bolighus eller låver. I de langt fleste av disse sakene var anmeldelse skrevet av en patrulje i forbindelse med utrykning og kun i enkelttilfeller var anmeldelse inngitt i ettertid.

Av positive påtalevedtak var det utferdiget ett forelegg som var vedtatt, en sak var oversendt statsadvokaten med forslag om tiltale hvor siktelsen også omfattet andre lovbrudd, og i en sak som ikke var påtaleavgjort forelå det erkjennelse av straffeskyld. Noen saker var fortsatt under etterforskning eller oversendt fra etterforsker for påtaleavgjørelse.

I de fleste saker er forespørsler fra forsikringsselskaper om utlån av saksdokumenter besvart på en adekvat måte. I noen få saker er den ikke notoritet i saken om slike henvendelser er besvart.

Anmeldelse og politiarbeid på stedet

Anmeldelsen var i noen tilfeller litt knappe, men inneholdt i det alt vesentlige opplysninger som ville ha vært tilstrekkelig for videre etterforskning. Opplysninger om samtaler med vitner og eventuelle mistenkte på stedet var gjengitt i anmeldelsene, ikke som avhør, og med unntak av en sak var det ikke lydopptak. I den anmeldelsen var det i rapporten henvist til lydopptak, men det var ikke tilgang til mediebanken.

Statsadvokatens inspeksjoner i 2020 av GDE og FEE i Oslo pd. og Øst pd. har omfattet brann saker. Særlig i Oslo gir anmeldelsene mer informasjon om situasjonen og samtaler med vitner mv. er gjennomgående utført som avhør med lydopptak i medhold av påtaleinstruksen § 8-16, siste ledd.

Koding og videre etterforskning

Mange av sakene var kodet som statistikkgruppe 9725 – brann, ukjent årsak. I anmeldelsene var det for flere av disse gitt opplysninger om hva som var mulig brannårsak, men det forelå ikke åstedsundersøkelser eller branntekniske undersøkelser i noen saker. I de fleste saker var

det en illustrasjonsmappe med foto av brann eller noe som hadde brent; bilder eller video som i noen tilfeller var oversendt av vitner.

Når det gjelder kriminaltekniske undersøkelser finnes det i noen saker en vurdering av om dette skal foretas, hvor dette ikke har skjedd på grunn av manglende kapasitet, at det som skulle undersøkes var nedbrent slik at det ikke ville ha vært mulig å finne et arnested eller simpelthen "vi rykker ikke ut i slike saker".

I en del av sakene er det ikke foretatt noen etterforskning etter anmeldelsen, med unntak at det er lagt inn en illustrasjonsmappe e.l. I de fleste sakene vurderes dette som tilstrekkelig, og kun i noen få enkeltsaker vurderes brannårsaken som såpass uklar at det nok kunne ha vært vurdert foretatt noen ytterligere etterforskningskritt, som tekniske undersøkelser, med uvisst utfall.

Det er ingen bemerkninger til hvordan saken er kodet initialt eller hvordan sakene er kodet om senere, ut fra etterforskningen.

Henlagte saker

De langt fleste av sakene var henlagt, oftest etter kode 016 – avgjort utenfor straffesak. Sakene var blitt henlagt relativt raskt etter oversendelse til påtale. Ingen av sakene var avgjort eller henlagt på FSI, selv om det i noen få av dem var rimelig klart at det ikke forelå noe straffbart forhold som skulle forfølges videre av politiet.

Om statsadvokatens fagledelse av politiet

I Riksadvokatens fagledelsesrundskriv av 12. november 2020, som også har betydning for politidistriktene, stilles det blant annet krav til politidistriktenes resultatoppfølging. Det heter bl.a. under punkt 3 b) at "Ansvaret for resultater, oppfølging av disse og iverksettelse av tiltak ligger hos politimesteren. Statsadvokatene kan imidlertid ut fra sin kompetanse, oversikt og erfaring gi vesentlige bidrag til eventuelle årsaksanalyser og hvilke tiltak som bør iverksettes. Det kan også være nødvendig at statsadvokatene, som overordnet påtalemyndighet, gir instruksjer om straffesaksbehandlingen."

Om statsadvokatens systemkontroll fremgår under punkt 5 b): "Gjennom systemkontrollen skal det vurderes om politidistriktene har en organisering og ressurssetting som legger til rette for en effektiv og kvalitativ god straffesaksbehandling. Det skal kontrolleres at de lokale rutine og prosessene ivaretar grunnleggende prinsipper om likebehandling, objektivitet mv. og at de er i overensstemmelse med gjeldende bestemmelser og overordnede påtaledirektiver. Hvordan riksadvokatens instruksjer til påtalemyndigheten og etterforskerpersonell i politiet blir implementert og etterlevd, må inngå som del av systemkontrollen. Det bør i denne forbindelse påses at politidistriktene har rutiner som sikrer at sakene undergis en løpende og forpliktende oppfølging, herunder en systematisk kvalitetskontroll."

Oslo statsadvokatembeters inspeksjonsvirksomhet i vår region er undergitt en løpende vurdering, og det vil bli endringer for Øst politidistrikt i 2021.

Oppsummering av hovedpunkter:

Restansesituasjonen og hva den medfører for den enkelte etterforsker og påtalejurist, samt for enhetens og politidistriktets oppgaveløsning og måloppnåelse, fremstår som den største utfordringen nå. Dette omfatter hvordan man skal oppnå en adekvat behandling av nye saker

på kort sikt samtidig som man klarer å behandle det store antall saker som allerede er under etterforskning, som skal påtaleavgjøres eller irettesføres. Det er også bekymringsfullt at denne situasjonen får innvirkning på kvaliteten på etterforskning og påtalearbeidet. Under punktet restansesituasjonen bemerket for øvrig vi følgende:

Får politidistriktet på plass gode systemer og rutiner for porteføljekontroll, god samhandling mellom påtalejuristene og etterforskerne under etterforskningen og en kvalitetskontroll av erfarne ledere på etterforskningsavdelingene i tillegg til påtalestyringen og gode rutiner for digital samhandling har vi god tro på at restanseutviklingen vil kunne snu relativt raskt. Vi anbefaler at politidistriktets toppledelse setter retningen og følger opp de tiltak som iverksettes.

- Påtalejuristenes uttalte frustrasjon med den situasjonen de fremholder at de står i gir, uavhengig av hva som er bakgrunnen for deres opplevelse av situasjonen, grunn til bekymring. Herunder så vel for kvaliteten på straffesaksbehandlingen som for den innvirkning dette vil kunne få for kontinuitet blant påtalejuristene.
- Straffesakssøtten har blitt redusert etter politireformen. Det betyr at det er færre sivilt ansatte til å hjelpe til med straffesakshåndteringen. Det er ikke til å komme fra at dette medfører økt belastning på jurister og etterforskere i og med at arbeidsoppgavene nå tilfaller dem. Det er et spørsmål om det er god ressursbruk at mer rutinemessige kontoroppgaver skal utføres av slike ansatte på bekostning av etterforsknings- og påtaleoppgaver.
- Når det ganske snart er planlagt en overgang fra papirbasert til digital saksbehandling, må det tilstrebes rutiner som gjøres kjent for dem som skal behandle saker digitalt og at det avsettes tid til nødvendig implementering slik at prosessen ikke medfører mer ekstraarbeid enn høyst nødvendig. Nye rutiner bør være felles for hele politidistriktet, og ikke som det ble beskrevet i møtet med påtalejuristene at fraværet av straffesaksstøtte medførte at hver enkelt måtte finne frem til sine egne måter å gjøre ting på.
- Grensesnittet mellom GDE og FEE når det gjelder overtredelser av strl. §232. Kriminalitetsutviklingen er beskrevet slik at kriminelle miljøer og bakmenn kan etablere seg i distriktet uten å bli etterforsket av GDE (som har sitt fokus på kurerer og eventuelle følgebiler ved grensepasseringer) og først kan risikere politiets oppmerksomhet når det har blitt så "store" at de eventuelt kan bli etterforsket av FEE.

Per Egil Volledal

Gjenpart: Riksadvokaten og Politidirektoratet